

Adnan Gojak

Strah od kriminaliteta među populacijom turista koji posjećuju grad Sarajevo

Fear of criminality among the population of tourists visiting the city of Sarajevo

Sažetak

Koncept straha od kriminaliteta je duže vremena prisutan u kriminološkoj literaturi i predmetom je brojnih istraživanja koja nastoje objasniti ovaj fenomen. No, uprkos rezultatima još uvijek ostaje nepoznato što tačno predstavlja taj pojam. Ova činjenica uveliko otežava rad stručnjaka na polju prevencije kriminaliteta prvenstveno zato jer je teško prevenirati nešto što spada u domenu subjektivne percepcije stvari i u osnovi se temelji na iracionalnom strahu od nepoznatog. Strah od kriminaliteta aktuelno je značajna stručna, znanstvena i politička tema. Može ga se definirati kao doživljaj pojedinca ili skupine koji predstavlja vjerovanja, percepciju ili emocije u odnosu prema kriminalitetu ili javnom redu, a koji ima negativan učinak na njihova osjećanja, razmišljanja ili ponašanja i kvalitet njihovog življenja. Zato je i cilj ovog rada dati prikaz problematike definiranja ovog koncepta, opis nekoliko modela te prijedlozi za kreiranje preventivnih programa nastanka i ublažavanja posljedica straha od kriminaliteta, te utvrđivanje razine straha od kriminaliteta u analiziranom uzorku i utvrđivanje razlika s obzirom na spol i dob ispitanika.

Strah od kriminaliteta aktualno je značajna stručna, znanstvena i politička tema. Može se reći kako se strah od kriminaliteta u većini slučajeva odnosi na emocionalnu reakciju uzrokovanu kriminalitetom općenito ili simbolima koji ga identificiraju (ili mu se pridodaju). Kao takav, razlikuje se od rizika (tj., procjene rizika), zabrinutosti (vrijednosti) ili konkretnih djela (ponašanja).

Kako je strah od kriminaliteta negativna socijalna pojava, koja se može javiti kod svih populacija i kod svih socijalnih kategorija, vjerujemo da se on javlja u različitom stepenu kod različitih kategorija.

Sva dosadašnja istraživanja straha od kriminaliteta potvrđuju postojanje određenih korelata toga straha. Najistraživaniji su spol, dob, iskustvo viktimizacije, socio-ekonomski status, medijska izloženost i faktori okoline.

Cilj ovog rada je utvrđivanje nivoa straha od kriminaliteta u analiziranom uzorku turista koji posjećuju grad Sarajvo i utvrđivanje razlika s obzirom na spol i dob ispitanika.

Ključne riječi:

strah od kriminaliteta, turisti, mediji

Key words:

fear of crime, tourists, media

UVOD

Kriminalitet kao društvena pojava i pojedini delikti kao individualni događaj razlog su rastućeg uznemiravanja država, njihovih predstavničkih tijela i organa, ali i zabrinutosti, osjećaja ugroženosti i nelagode svakog pojedinog građana. Zbog raširenosti kriminaliteta prisutan je osjećaj straha od viktimizacije, te slabi povjerenje u postojeće oblike zaštite od zločina.

Nema nijednog društva koje se ne susreće sa problem kriminaliteta, on mijenja oblik, radnje kojima se pridaje ovo svojstvo nisu svuda iste, ali svuda i uvijek je bilo ljudi koji se ponašaju tako da na sebe navlače kaznenu represiju. Čini se da je objektivna stvarnost dobila prijeteći karakter, iskustva koja su bila rutinska dobila su zastrašujuće osobine i u tom je kontekstu strah dobio važnost na mnoge različite načine. Strah je jedan od najsnažnijih i najneprijatnijih čovjekovih osjećanja, ali i opšteprihvaćena definicija straha ne postoji. Po pravilu, strah se pojavljuje kao reakcija na neočekivane situacije, najčešće one u kojima se ne osjećamo sposobnim da se odupremo prijetećoj opasnosti.

Jedna od osnovnih potreba koja se početkom 21. Vijeka postavlja na sam vrh liste prioriteta većine građana i njihovih lokalnih zajednica savremenih evropskih, ali i ostalih zemalja, jeste zadovoljenje osjećaja individualne i kolektivne sigurnosti. Brojni su faktori globalnog, regionalnog i lokalnog nivoa koji utiču na izazivanje ili intenziviranje straha kod građana da će postati žrtvom nekog od oblika kriminalnog ponašanja. Na skali dobara za koja su građani u najvećoj mjeri zabrinuti svakako se nalaze život i tjelesni integritet, zdravlje, u posljednje vrijeme naročito se ističe potreba očuvanja lične imovine. Ovaj strah naročito je intenzivan kod građana tzv. tranzicijskih zemalja, koje su suočene sa brojnim društvenim, ekonomskim i političkim promjenama, čije se negativne posljedice u najvećoj mjeri reflektuju na tešku materijalnu situaciju većine stanovnika.

Cjelokupni problem oko konkretnog značenja straha vezanog uz kriminalitet čini se kako proizilazi iz temeljnih razlika između percepcije, kognicije ili emocije. Prema Warru (2000:453), strah nije percepcija okruženja, već reakcija na promatrano okruženje.

Eugene McLaughlin strah od kriminaliteta definiše kao „racionalno ili iracionalno stanje panike ili uznemirenosti kod nekog lica koji su izazvani vjerovanjem da su u opasnosti da bude viktimizirana zločinom. (Ignjatović, 2001; 326).

OPĆENITO O STRAHU OD KRIMINALITETA

Strah je emocija “izbjegavanja” koji se karakteriše bježanjem od opasnosti. Pošto je svijet pun potencijalnih opasnosti, strah je veoma često doživljena emocija.

Strah od kriminaliteta značajan je društveni fenomen. Interesovanje za strah i njegovo adekvatno detektiranje i tretiranje, postaje sastavni dio svakodnevnog života prosječnog stanovnika u cijelom svijetu. Bitna karakteristika situacije u kojoj se strah javlja jeste percepcija opasnog objekta ili prijetnja. Ključni momenat u situaciji izgleda da je nedostatak moći ili sposobnosti da se čovjek sa opasnošću bori. Ako on ne zna kako da se od nje odbrani, a naročito ako vidi da je odstupnica presječena, strah se javlja. Naročito je značajno da neočekivane promjene u našoj uobičajenoj sredini mogu da izazovu strah. Kao da smo naš svijet tako organizovali da u njemu budemo zaštićeni, i svaki poremećaj tog reda može trenutno da izazove strah (Bakić;1997:24).

U sudskoj praksi strah se dijeli na primarni i sekundarni. Primarni strah nastaje onog trenutka kada čovjek osjeti da je njegova cjelovitost ugrožena i traje toliko dugo koliko traje i samo ugrožavanje. Ako pri tome ne dođe do tjelesne povrede, to će biti jedini strah koji je ugroženo lice pretrpjelo. Ali, ako dođe do tjelesne povrede, onda primarni strah prerasta u sekundarni: strah za život; strah za mogućnost izliječenja; strah od mogućih posljedica, njihove težine i sl.

Ljudi se često drže za činjenicu da postoji mogućnost da nam se dogode užasne stvari, a ne znamo kada bi se one mogle dogoditi. (Marks Templeton; 1990:50).

Stručnjaci navode da strah od kriminaliteta zavisi od od dvije skupine uzroka: s jedne strane učestalost kojom se događaju kriminalne radnje, a s druge strane ranjivost svakog pojedinca. Zanimljivo je da težina kriminalnog djela u tom smislu igra manju ulogu. Drugim riječima, ljudi su uplašeni tamo gdje se kriminalne radnje dešavaju češće, pa radilo se o lakšim prijestupima (krađa novčanika), nego tamo gdje su takve radnje rijede, makar one bile i teškoga tipa (ubojstva) (Ignjatović;2005.).

Kada govorimo o strahu kao društvenom fenomenu, potrebno je razlikovati lični strah od kriminaliteta i društveni strah od kriminaliteta. On u sebi uključuje i bojazan da bi kriminalitet u konačnici mogao dovesti u pitanje društveni red i poredak. Važno je napomenuti da je i u slučaju društvenog kao i ličnog

straha od kriminaliteta, stepen straha direktno proporcionalan stepenu društvenog razvoja. Naprimjer, dijelovi grada u kojim parkovi vrve narkomanskim iglama, gdje su travnjaci zapašteni i zatrpáni smećem, ne samo da ulijevaju veći strah, nego su i objektivno češće na meti kriminalaca. Treba istaći kad god zločin raste, prethodno porastu faktori koji ga uzrokuju. Istovremeno raste i naš strah, koji se ogleda u povećanoj opreznosti, razdražljivosti i agresivnosti.

Strah od kriminaliteta ima negativan uticaj na smanjenje istog. Treba istaknuti strah žrtava kriminala- dolazak na sud radi pružanja dokaza bilo kao žrtve krivičnog djela, ili kao svjedok, može biti traumatično i zabrinjavajuće iskustvo (Bačić, Šeperović;1997). Mnoge žrtve i svjedoci su uplašeni zbog toga što se trebaju naći licem u lice s okrivljenikom prije, za vrijeme i nakon ročišta pa mnogi odustaju od tog procesa kako ne bi bili i žrtve sekundarne viktimizacije i na taj način oslobađaju počinioce krivičnih djela.

Može se govoriti o pozitivnim i negativnim posljedicama straha od kriminaliteta. Pozitivna posljedica straha od kriminaliteta jest podizanje razine samozaštitnih ponašanja građana radi smanjenja rizika od viktimizacije. Negativne posljedice odnose se na pretjerivanja u samozaštitnim ponašanjima, ograničavanje životnog stila ponašanja, pogoršavanje kvalitete življenja i slično.

Stanje straha od kriminaliteta se posmatra kao multidimenzionalno. Tako se strah od kriminaliteta sastoji od:

- a) individualne kognitivne percepcije o mogućem ugrožavanju,
- b) pratećem afektivnom doživljaju,
- c) odgovarajućem motivu tj., podstrijeku na djelovanje (Greve;1998:277.)

ISTRAŽIVANJA O STRAHU OD KRIMINALITETA

Bez sumnje je strah od kriminaliteta prisutan u članova mnogih suvremenih društava. Tako Farrall i Gadd (2004) navode rezultate britanskog istraživanja kriminaliteta iz 1994. godine po kojima je 1/4 populacije bila "vrlo zabrinuta" zbog provala i silovanja. Mnogobrojne studije u Americi (Ditton, Farrall, 2000), Australiji (Grabosky, 1995) i Europi (Meško, Farrall, 2000; Pantazis, 2000; Garland, 2000) također potvrđuju postojanje straha od kriminaliteta.

Sva dosadašnja istraživanja straha od kriminaliteta potvrđuju postojanje određenih korelata toga straha. Najistraživaniji su spol, dob, iskustvo viktimizacije, socio-ekonomski status, medijska izloženost i čimbenici okoline. S obzirom na spol, uvriježeno je mišljenje da je u žena prisutan veći strah od viktimizacije. No, premda žene iskazuju veću razinu straha od kriminaliteta, muškarci su znatno češće žrtve kaznenih djela.

Taj paradoks Grabosky (1995) djelomično objašnjava činjenicom da kaznena djela koja se čine na štetu žena (poput seksualnih delikata i obiteljskog nasilja) najviše i induciraju strah od viktimizacije. Tulloch je (2000) istraživao značenje dobnih razlika u strahu od kriminaliteta i navodi da je viši stupanj percipiranog rizika među mladim ljudima, posebice ženama, povezan s aktivnijim socijalnim životnim stilom koji uključuje veće korištenje javnog prostora.

Postojeća istraživanja pokazuju obrnuto proporcionalan odnos između socio -ekonomskog statusa i straha od kriminaliteta; što je socio-ekonomski status viši, to je strah od kriminaliteta manji, i obrnuto. U objašnjenjima takve veze obično se navodi da si imućniji ljudi mogu priuštiti bolju sigurnost i da se rjeđe druže s ljudima koji ih mogu dovesti u rizične situacije.

Istraživani odnos straha od kriminaliteta i dobi uobičajeno pokazuje veću razinu straha od kriminaliteta u starijih osoba, što se objašnjava činjenicom smanjenja fizičkih sposobnosti i percipirane mogućnosti obrane od eventualnog napadača. No, strah od kriminaliteta razlikuje se i prema specifičnoj vrsti viktimizacije. Tako Kelley (1992; prema: Grabosky, 1995) navodi rezultate jednog australskog istraživanja po kojem se stariji ljudi znatno više plaše viktimizacije u vlastitom domu, dok se mladi ljudi plaše generalnog nasilja, vjerojatno zbog toga što ih stil života stavlja u rizične situacije.

Posmatrajući dosadašnja istraživanja može se reći kako se strah od kriminaliteta u većini slučajeva odnosi na emocionalnu reakciju uzrokovanu kriminalitetom općenito ili simbolima koji ga identificiraju (ili mu se pridodaju). Kao takav, razlikuje se od rizika (tj., procjene rizika), zabrinutosti (vrijednosti) ili konkretnih djela (ponašanja). No, nedavna istraživanja opisuju emocije kao afektivna stanja karakterizirana reakcijama koja uključuju fiziološki, ponašajno-ekspresivni i subjektivni aspekt (Gabriel i Greve, 2003).

MEDIJI I KRIMINALITET

Život savremenog čovjeka ne bi se mogao zamisliti bez sredstava javnog informisanja. Danas, više nego ikada, ljudima su na raspolaganju mnogobrojna sredstva informisanja, počev od štampanih medija, pa do elektronskih medija, među kojima najveći značaj ima internet. S druge strane, kriminalitet je dio naše svakodnevnice, pa je stoga i predmet interesovanja sredstava informisanja.

Strah od kriminaliteta može se, u smislu povezanosti, dovesti u vezu i s medijskom izloženosti kriminalitetu. Garland (2000) u tom smislu navodi kako medijsko prezentiranje kriminaliteta daje okvir - emocionalnu notu konzumentovu iskustvu kriminaliteta, i to zbog diktiranja strukture i vrijednosti samih medija, a ne fenomena koji predstavljaju. Selektivni prikazi stvarnih događaja i njihovo nerealistično dramatičiranje iskrivljuju percepciju problema u javnosti.

Kada se govori o odnosu sredstava informisanja i kriminalitetu, također se pojavljuje i pitanje da li neka sredstva informisanja, odnosno pojedini sadržaji u njima (npr. televiziji i filmu) mogu djelovati kao kriminogeni faktori kod mlađe populacije. Treba imati u vidu da pretjerani senzacionalizam u medijima i pretjerano izvještavanje o kriminalitetu, dovode do dvije vrste reakcija:

1. S jedne strane, korisnici masovnih medija se praktično navikavaju na nasilje - što realno prouzrokuje opasnost da se nasilničko ponašanje, potpuno spontano, prihvati kao uobičajena tehnika ljudskih odnosa, čime se ili potire normalna reakcija oduživanja, ili podstiče snažna želja za osvetom.
2. S druge strane, kod građana se pojavljuje osjećaj nesigurnosti - koji je djelimično odraz realnosti, ali u velikoj mjeri podstican senzacionalističkim izvještavanjem, koji ponekad i bezazlenije vidove delikvencije predstavlja posebno opasnim ili prosto udaljenije kriminalne radnje, prezentira kao da se „odvijaju na vratima svakoga od nas“.¹

Mediji imaju veliku ulogu u kreiranju slike o kriminalitetu, prvenstveno novine, radio, a najviše televizija i internet. Natpisi u medijima o kriminalitetu često se usredotočuju na najozbiljnija i senzacionalna kriminalna djela koji mogu rezultirati pojavom "vala kriminaliteta". Stoga je prihvatljiva činjenica kako izvještavanje medija o kriminalnim djelima može utjecati na jačanje straha od

kriminaliteta osobito ako su ti napisi o događanjima unutar uže lokalne zajednice, gdje je žrtva sasvim slučajno izabrana i gdje je djelo počinjeno na osobito ružan način (LiskaiBaccaglioni, 1990).

Iako postoji sloboda informisanja, mediji u svom radu, kada je u pitanju informisanje javnosti o kriminalitetu i djelatnostima državnih organa zaduženih za njegovo suzbijanje, moraju se pridržavati određenih načela novinarske etike, ispoljiti visok stepen profesionalizma, te poštovati odredbe zakonskih i drugih propisa iz ove oblasti, kako ne bi unosili strah među građane.

ISTRAŽIVANJE I REZULTATI

Da bismo vidjeli da li je strah od kriminaliteta građana Sarajeva, a samim tim i turista koji posjećuju naš grad opravdan, prvo smo pogledali izvještaje o stanju kriminaliteta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Analizirali smo izvještaje od 2010. godine do 2014. godine i utvrdili da je se na području Kantona Sarajevo desio veliki broj krivičnih djela. Najveći broj djela su djela iz oblasti tzv. opšteg kriminaliteta gdje se prije svega podrazumjevaju djela protiv imovine kao i djela protiv života i tjela. Upravo ta djela su jako bitna za temu strah od kriminaliteta, jer upravo ona izazivaju strah kod građana, pa samim tim i turista. Ubistva, tuče, nanošenje teških tjelesnih povreda, razbojništva, razbojničke krađe, kao i džeparenja, krađe automobila, su djela koja kod građana ali i turista izazivaju osjećaj nesigurnosti. Veći osjećaj nesigurnosti izazivaju ovi vidovi krivičnih djela od djela provrednog kriminaliteta, drugim riječima rečeno krivičnih djela tzv. „bijelog okovratnika“, jer posljedica krivičnih djela protiv života i tjela je odmah vidljiva i kod građana izaziva uznemirenost. Za turiste je sigurnost jedan od primarnih uslova da bi se odlučili da posjete određenu destinaciju. Možemo vidjeti da je trenutno realno stanje kriminaliteta u Kantonu opravdava kako strah građana da će postati žrtva nekog od kriminalnih ponašanja, tako i strah turista.

I mi smo porovali istraživanje među populacijom turista koji posjećuju Sarajevo da bi smo se uvjerali da li se oni zaista osjećaju nesigurno i da li imaju strah od kriminaliteta kada se nalaze u posjeti našem glavnom gradu. Ispitali smo 180 turista, različite životne dobi, pola, nacionalnostim, iz različitih država i djelova svijeta i Evrope. Gledali smo da ispitujemo turiste posljednjeg dana njihovog boravka u Sarajevu, da bi time stekli što realniju sliku.

¹ Kriminalističke teme/časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, FKN Univerzitet u Sarajevu, Godište II Sarajevo, 2003. g. Broj 1-2, str. 193. Doc. Dr. Sci. Alisabri Šabani

Polaznu osnovu za istraživanje predstavljao je upitnik o sigurnosti turista u Kantonu Sarajevo koji je koncipiran na način da putem sljedećih pokazatelja: spol, starost, obrazovanje, ekonomski status kao i ostalih pitanja, a obradu prikupljenih podataka i prezentaciju dobivenih rezultata korišten je SPSS (Statistical Package for Social Sciences) program.

Za potrebe ovog istraživanja smo izvršili deskriptivnu statistiku frekvencije te krostabulaciju (tabela ukrštanja/kontingencije) kako bismo navedenim postupkom ispitali odnose odnosno utvrdili povezanost između varijabli relevantnih za naše istraživanje.

Rezultati koje smo dobili su potvrdili da se turisti zaista osjećaju nesigurno tokom boravka u našem glavnom gradu. Naročito je to izraženo kada se u noćnim satima kreću sami. Istraživanje je pokazalo ispitanici smatraju da Sarajevo nije siguran grad. Veći strah su pokazale osobe ženskog spola kao i starije osobe, što je se poklopilo sa nekim ranijim svjetskim istraživanjima rađenim na temu straha od kriminaliteta. Ono što ohrabruje, a što su pokazali rezultati, jeste da su rezultati istraživanja pokazali da je velika većina turista rekla da će ponovo posjetiti Sarajevo i da smatra da su građani Sarajeva izuzetno ljubazni.

AKTIVNOSTI POLICIJE VEZANO ZA MJERE SMANJENJA STRAHA OD KRIMINALITETA

Prilikom našeg istraživanja obratili smo se policiji Kantona Sarajevo i pitali ih koje su to mjere koje oni sprovode da bi smanjili strah od kriminaliteta kod turista koji posjećuju grad. Rekli su nam kako oni nemaju nikakve posebne mjere vezano za ovu problematiku, ali da svakako imaju aktivnosti koje svakakodnevno provode da bi se građani pa samim tim i turisti osjećali sto sigurnije.

Mi ćemo samo navesti neke od aktivnosti koje bi poboljšale stanje sigurnosti i kojima bi se osjećaj nesigurnosti smanjio. To su :

- rad policije u zajednici (Zbog složenih povezanosti modernog života, preventivni rad najčešće ne može biti postignut isključivo pomoću policije, nego zajedničkim djelovanjem sa drugim institucijama. Zbog toga je često potrebno stvarati nove strukture saradnje i tražiti nova sredstva i načine rada kako bi se uzroci objektivnih opasnosti i straha građana spriječili ili smanjili. Koliko god se građani mogu osloniti na zaštitu policije, toliko moraju biti svjesni činjenice da i oni moraju

dati svoj doprinos i podržavati državne organe sigurnosti u njihovom radu).

- prevencija (Kada je u pitanju turizam i sprječavanje kriminala nad turistima ali i ostalim građanima, veoma je važno da policija bude vidljivija na ulicama, da se često mogu uočiti pozornici, patrole, osvijetljavanje neosvijetljenih ulica, uređivanje naselja, uklanjanje ruševina, postavljanje video nadzora na mjestima na kojima su sečešće dešavala krivična djela.)
- brzo i efikasno djelovanje po izvršenim krivičnim djelima – (To znači da se počinioci krivičnih djela uhvate i osude u sto kraćem roku. Dakle jedan od najvažnijih principa policijskog postupanja je izvjesnost kod kažnjavanja.)
- podizanje razine samozastitnih ponašanja (trebali se izraditi određeni letci na kojima će biti navedeni savjeti o samozaštitnom ponašanju a koji će biti lako dostupni kako građanima tako i turistima. Neki od savjeta o samozaštitnom ponašanju su: da se izbjegavaju mračne i puste ulice, torbu nositi ispred sebe i zatvorenu, držati novčanike u unutarnjim džepovima itd.)
- medijsko izvještavanje (što manje senzacionalističkih izvještaja koji stvaraju uznemirenost građanima i turistima. Takođe važno je istaći da mediji, radi bolje čitanosti, svojim bombastičnim naslovima i često nerealnim i pretjeranim izvještavanjima doprinose uznemirenosti kod građana, a samim tim i kod turista. Senzualističko izvještavanje o događajima stvara lošu sliku o gradu Sarajevu. Zbog toga policija ali i turistička zajednica Sarajeva se trebaju potrditi da se više angažuju oko rješavanja ovog problema.)

ZAKLJUČAK

Krivično ponašanje je jedan od problema sa kojim mora da se suoči svaka generacija. Svi mi imamo strahove različitih razmjera i oblika i stoga je važno spoznati koji su to strahovi te se s njima izravno suočiti.

Paradoks sigurnosti u bosanskohercegovačkom društvu ogleda se u pojedinačnom i uskom sagledavanju problema sigurnosti, odnosno kroz svojevrstni jednodimenzionalni prikaz sigurnosne situacije u kojem postoje proturječnosti i slabosti zvaničnih statistika u poređenju sa realnom sigurnosnom situacijom. Nedostatak društvene reakcije, angažovanja i saradnje građanstva sa pravosudnim institucijama dovode do relativizacije sigurnosti, odnosno u društvenoj svakodnevnicima se iz tog razloga stavlja znak

jednakosti između sigurnosti i nesigurnosti. Može se zaključiti da su pojedini građani BiH pasivni sudionici i vlastiti kreatori nesigurnog okruženja, usljed čijeg nepovjerenja u pravosudni sistem dolazi do pogoršanja sigurnosti i sigurnosne perspektive uopće od problema sa kojim mora da se suoči svaka generacija. Nove situacije rađaju nova krivična djela i nameću ljudskom ponašanju nova ograničenja. Strah od toga čovjeka čini slabim i samim tim potencijalnom žrtvom, čega je on manje-više svjestan. Tu na scenu stupaju mediji kao jedan od uzroka širenja straha i panike među građanima. Stvaraju društvo manje sigurnim za život jer ne rade skoro ništa na suzbijanju zločina, nego krivična djela detaljno opisuju, te samo kritikuju društvo da su pasivni u njihovom suzbijanju. Možda imaju pozitivne namjere da tom kritikom podignu svijest o strahotama stradanja i zastrašujućim podacima o broju krivičnih djela, u svakom slučaju njihovo

djelovanje kod ljudi širi paniku. Ljudi se zatvaraju u svoja četiri zida, povlače se ne želeći reagovati jer se boje i tako dozvoljavaju da se pred njihovim očima dešava kriminal.

Treba istaći da je veoma bitno da se smanji strah od kriminaliteta kod turista koji posjećuju grad Sarajevo. Turizam je jedna od grana koja donosi veliku profit. Sarajevo je prema brojnim evropskim i svjetskim izvještajima uvršteno u sami vrh destinacija i turisti iz raznih djelova svijeta se rado odlučuju da posjete naš grad. Posebno je to vidljivo poslednjih godina gdje je primjetna prava ekspanzija turizma pogotovo turista iz zemalja Bliskog Istoka. Dolazak turista u naš grad, znači više posla za ugostiteljske objekte, restorane, hotele, više posla za trgovce, samim tim i više novca u gradskoj kasi. To sve znači i bolji standard i bolji život građana Sarajeva. ■

Literatura

- Đ. Ignjatović, Stanje kriminaliteta u Srbiji i pravna sredstva reagovanja, IV deo, Beograd
- D. Garland /2000/: Criminology, Social Theory and the Challenge of our Times, British Journal of Criminology, Vol. 40,
- D. Garland /2001/: The Culture of Control: Crime and Social Order in Contemporary Society, Oxford.
- Đ. Ignjatović /2006/: KaznenareakcijauXXIveku – Izazoviidileme, Novokrivičnozakonodavstvo: dilemeiproblemiuteorijiipraksi, Beograd
- Greve, W. (1998): Fear of crime among the elderly: foresight, not fright. International Review of Victimology
- Ibrahim Bakić, Sociology, Sarajevo, 1997
- Johan Marks Templeton, Knjiga životnih zakona, Zagreb 1990.
- Meško, G. Socijalna psihologija straha od zločina : usporedba slovenskih, škotskih i nizozemskih lokalnih istraživanja zločina. // Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 35 (1999)
- Meško, G., Farrall, S. (1999), The Social Psychology of the Fear of Crime: A Comparison of Slovenian, Scottish and Dutch Local Crime Surveys. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, vol. 35, br. 2
- Meško, G., Kovčo, I. (1999), Strah pred kriminalitetom v Sloveniji in Hrvaški. Varstvoslovje, vol. 1, br. 2:
- Pantazis, C. (2000), Fear of Crime, Vulnerability and Poverty, British Journal of Criminology, Vol. 40, No. 3
- Petrović, B. Meško, G. Kriminologija, (2004). Pravni fakultet Sarajevo.
- Tulloch, M. (2000), The Meaning of Age Differences in The Fear of Crime: Combining Quantitativeand Qualitative Approaches. British Journal of Criminology, Vol. 40, No.3:
- Šabani, A. (2003), Kriminalističke teme/časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, FKN Univerzitet u Sarajevu, Broj 1-2, str. 193.